ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 18ης Οκτωβρίου 1989 *

Στην υπόθεση 374/87,

Orkem, πρώην CdF Chimie, ανώνυμος εταιρεία εδρεύουσα στο Παρίσι, εκπροσωπούμενη από τους Dominique Voillemot και Joëlle Salzmann, δικηγόρους Παρισίων, και τον Marc Loesch, δικηγόρο Λουξεμβούργου 8, rue Zithe, τον οποίο έχει διορίσει ως αντίκλητο,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από το νομικό της σύμβουλο Anthony Mc Clellan, επικουρούμενο από τη Nicole Coutrelis, δικηγόρο Παρισίων, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, Centre Wagner,

καθής,

υποστηριζόμενη από τη

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπουμένη από την Edwige Belliard, υποδιευθύντρια στη διεύθυνση οικονομικού δικαίου του Υπουργείου Εξωτερικών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την πρεσβεία της,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως IV/31.866 της Επιτροπής, της 9ης Νοεμβρίου 1987, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 11, παράγραφος 5, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους O. Due, πρόεδρο, Sir Gordon Slynn, F. A. Schockweiler και M. Zuleeg, προέδρους τμήματος, T. Koopmans, G. F. Mancini, R. Joliet, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse και Díez de Velasco, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: H. A. Rühl, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 16ης Μαρτίου 1989,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 1989,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στο Δικαστήριο στις 16 Δεκεμβρίου 1987 η CdF Chimie SA, η οποία σήμερα φέρει την επωνυμία Orkem SA, άσκησε προσφυγή κατ' εφαρμογή του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, ζητώντας την ακύρωση της αποφάσεως IV/31.866 της Επιτροπής, της 9ης Νοεμβρίου 1987, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 11, παράγραφος 5, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/01, σ. 25).

2 Η απόφαση αυτή εκδόθηκε στο πλαίσιο έρευνας αναφορικά με την ύπαρξη συμφωνιών ή εναρμονισμένων πρακτικών αντίθετων προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, στον τομέα των θερμοπλαστικών ουσιών. Η Επιτροπή, αφού διεξήγαγε ελέγχους βάσει του άρθρου 14 του κανονισμού αριθ. 17 και ζήτησε, χωρίς επιτυχία, την παροχή πληροφοριών βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, ζήτησε, με την επίδικη απόφαση, από τη CdF Chimie SA να απαντήσει στις ερωτήσεις που της είχε υποβάλει στην αίτηση παροχής πληροφοριών.

3 Προς στήριξη της προσφυγής της η προσφεύγουσα προβάλλει ορισμένους λόγους ακυρώσεως, βασιζόμενους:

— στο ότι δεν είχε υποβληθεί προηγουμένως αίτηση παροχής πληροφοριών,

— στο ότι η απόφαση αποτελεί στην πραγματικότητα ανακοίνωση των αιτιάσεων,

— στην παράνομη χρήση, από την Επιτροπή, της εξουσίας που έχει να ζητεί την παροχή πληροφοριών,

— στην προσβολή των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως, καθώς η Επιτροπή υποχρέωσε την προσφεύγουσα να καταθέσει στοιχεία σε βάρος του εαυτού της.

4 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς, η εξέλιξη της διαδικασίας, οι λόγοι ακυρώσεως και οι ισχυρισμοί των διαδίκων. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί του ισχυρισμού ότι δεν είχε υποβληθεί προηγουμένως αίτηση παροχής πληροφοριών

5 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι της απηύθυνε την επίδικη απόφαση, ενώ η αίτηση παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, η οποία πρέπει υποχρεωτικά να προηγείται της σχετικής αιτήσεως που υποβάλλεται με απόφαση, απευθύνθηκε στη θυγατρική της, CdF Chimie EP, επιχείρηση στις εγκαταστάσεις της οποίας διεξήχθη επίσης έλεγχος.

6 Επ' αυτού πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, μια απόφαση θεωρείται ότι έχει κοινοποιηθεί δεόντως όταν έχει αποσταλεί στον παραλήπτη της και αυτός είναι σε θέση να λάβει γνώση της (απόφαση της 14ης Ιουλίου 1972, ICI 48/69, Rec. 1972, σ. 619, και απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1973, Continental Can, 6/72, Rec. 1973, σ. 215). Στην προκειμένη περίπτωση, χωρίς να είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί το αν η έννοια της ενιαίας επιχειρήσεως παρέχει τη δυνατότητα να θεω-

ρηθεί ως προσήκουσα η υποβολή της αιτήσεως παροχής πληροφοριών βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 1, στη θυγατρική, ενώ η απόφαση βάσει του άρθρου 11, παράγραφος 5, απευθύνθηκε στη μητρική εταιρεία, αρκεί η διαπίστωση, αφενός, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα και, αφετέρου, ότι η τελευταία είχε λάβει στην πραγματικότητα πλήρη γνώση της προηγουμένης αιτήσεως παροχής πληροφοριών. Πράγματι, καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας την οποία είχε κινήσει η Επιτροπή, η προσφεύγουσα και η θυγατρική της, οι οποίες έχουν την έδρα τους στην ίδια διεύθυνση, απάντησαν αμφότερες σε σχετικές αιτήσεις που είχε απευθύνει η Επιτροπή τόσο στη μία, όσο και στην άλλη, χωρίς ποτέ να κάνουν λόγο για το πρόβλημα το οποίο ανέκυπτε από την ύπαρξη δύο χωριστών νομικών προσώπων. Αυτή η σύγχυση μεταξύ της μητρικής εταιρείας και της θυγατρικής διατηρήθηκε μέχρι το στάδιο της έγγραφης διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου, καθώς η πρώτη απάντησε σε ερώτηση που το Δικαστήριο υπέβαλε στη δεύτερη.

7 Επομένως, ο λόγος ακυρώσεως περί του ότι δεν είχε υποβληθεί προηγουμένως αίτηση παροχής πληροφοριών πρέπει να απορριφθεί.

Επί του ισχυρισμού ότι η επίδικη απόφαση αποτελεί ανακοίνωση των αιτιάσεων

8 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία προσάπτεται σε βάρος της συγκεκριμένα ότι διέπραξε παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, αποτελεί στην πραγματικότητα ανακοίνωση των αιτιάσεων, ενώ δεν της παρασχέθηκε προηγουμένως η δυνατότητα να ακουστεί.

9 Προς εκτίμηση του βασίμου του λόγου αυτού, πρέπει να υπομνηστεί ότι το άρθρο 11, παράγραφος 3, του κανονισμού αριθ. 17 ορίζει ότι η Επιτροπή αναφέρει, στην αίτηση παροχής πληροφοριών, τη νομική βάση για τις ενέργειές της, καθώς και το σκοπό τον οποίο επιδιώκει.

10 Με την απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980 (National Panasonic, 136/79, Rec. 1980, σ. 2033), το Δικαστήριο δέχτηκε, όσον αφορά την ανάλογη διάταξη του άρθρου 14, παράγραφος 3, περί αιτήσεως διεξαγωγής ελέγχου, ότι πληρούσε τις σχετικές με την αιτιολόγηση προϋποθέσεις του κανονισμού αριθ. 17 απόφαση αναφέρουσα ότι είχε ως σκοπό την εξακρίβωση μιας καταστάσεως ώστε να αποκαλυφθεί η ενδεχόμενη ύπαρξη πράξεως αντίθετης προς τη Συνθήκη.

11 Αναφέροντας τις υποψίες της περί υπάρξεως συμφωνιών αντιθέτων προς το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης προς δικαιολόγηση της αιτήσεώς της παροχής πληροφοριών, η Επιτροπή δεν έκανε τίποτα άλλο από το να συμμορφωθεί προς την υποχρέωση που της επιβάλλει το άρθρο 11, παράγραφος 3, να αναφέρει το σκοπό της αιτήσεώς της.

12 Επομένως, ο λόγος ο οποίος βασίζεται στον ισχυρισμό ότι η επίδικη απόφαση επέχει θέση ανακοινώσεως των αιτιάσεων πρέπει να απορριφθεί.

Επί της παράνομης χρήσης της εξουσίας της Επιτροπής να ζητεί την παροχή πληροφοριών

13 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε παρανόμως τις εξουσίες που της παρέχονται από το άρθρο 11, επιδιώκοντας να συλλέξει έγγραφα, πράγμα το οποίο επιτρέπεται μόνο βάσει του άρθρου 14, και ζητώντας την παροχή πληροφοριών που δεν ήταν απαραίτητες, παραβιάζοντας έτσι την αρχή της αναλογικότητας.

14 Όσον αφορά το δικαίωμα της Επιτροπής να ζητεί να της παραδοθούν έγγραφα, στο πλαίσιο αιτήσεως παροχής πληροφοριών, πρέπει να λεχθεί ότι τα άρθρα 11 και 14 του κανονισμού αριθ. 17 θεσπίζουν δύο διαδικασίες, κάθε μία από τις οποίες διατηρεί την αυτοτέλειά της. Το γεγονός ότι διεξήχθη ήδη έλεγχος βάσει του άρθρου 14 δεν μπορεί να μειώσει ούτε κατ' ελάχιστο τις εξουσίες προς διενέργεια ερευνών τις οποίες διαθέτει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 11. Επομένως, δεν υφίσταται κανένας διαδικαστικής φύσεως λόγος βάσει του κανονισμού αριθ. 17 που να εμποδίζει την Επιτροπή να ζητεί, στο πλαίσιο αιτήσεως προς παροχή πληροφοριών, να της παραδοθούν έγγραφα των οποίων αντίγραφο ή απόσπασμα δεν μπόρεσε να λάβει ή να ανακαλύψει επ' ευκαιρία διεξαγωγής προηγούμενου ελέγχου.

15 Όσον αφορά το αν ήταν απαραίτητες οι ζητηθείσες πληροφορίες, πρέπει να υπομνηστεί ότι ο κανονισμός αριθ. 17 έχει παράσχει στην Επιτροπή ευρεία εξουσία προς διεξαγωγή ερευνών και ελέγχων ορίζοντας, στην όγδοη αιτιολογική του σκέψη, ότι η Επιτροπή πρέπει να έχει, σε όλη την έκταση της κοινής αγοράς, την εξουσία να ζητεί πληροφορίες και να προβαίνει σε ελέγχους οι οποίοι είναι απαραίτητοι για να διακριβωθούν οι παραβάσεις των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης. Όπως δέχθηκε το Δικαστήριο με την απόφαση της 18ης Μαΐου 1982 (AM & S, 155/79, Συλλογή 1982, σ. 1575) αναφορικά με διεξαγωγή ελέγχου βάσει του άρθρου 11, στην Επιτροπή εναπόκειται η εκτίμηση του αν μια πληροφορία είναι απαραίτητη προκειμένου να διακριβώσει παραβάσεις των κανόνων του ανταγωνισμού. Ακόμα και αν έχει ήδη ενδείξεις ή και αποδεικτικά στοιχεία περί της υπάρξεως μιας παραβάσεως, η Επιτροπή μπορεί νομίμως να θεωρήσει απαραίτητο να ζητήσει συμπληρωματικές πληροφορίες

που να της παράσχουν τη δυνατότητα να διαπιστώσει με μεγαλύτερη ακρίβεια την έκταση της παραβάσεως και να καθορίσει τη διάρκειά της ή την ταυτότητα των εμπλεκομένων επιχειρήσεων.

16 Στην υπό κρίση υπόθεση δεν προκύπτει ότι οι ζητηθείσες πληροφορίες είναι υπερβολικές ή ότι υπερβαίνουν τα όρια του αναγκαίου σε σχέση με το σκοπό της έρευνας.

17 Επομένως οι λόγοι ακυρώσεως που βασίζονται στον ισχυρισμό ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε παρανόμως τις εξουσίες τις οποίες της παρέχει το άρθρο 11 του κανονισμού αριθ. 17 πρέπει να απορριφθούν.

Επί της προσβολής των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως

18 Η προσφεύγουσα διατείνεται στην ουσία ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή την υποχρέωσε να καταθέσει στοιχεία σε βάρος του εαυτού της, ομολογώντας ότι παρέβη τους κανόνες του ανταγωνισμού, και να καταδώσει άλλες επιχειρήσεις. Με τις ενέργειες αυτές η Επιτροπή παραβίασε τη γενική αρχή που αναγνωρίζει το δικαίωμα του εξεταζομένου να αρνηθεί να καταθέσει στοιχεία σε βάρος του εαυτού του, η οποία αποτελεί μέρος του κοινοτικού δικαίου, καθώς πρόκειται για αρχή αναγνωριζόμενη από τα δίκαια των κρατών μελών, από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών της 4ης Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: η Ευρωπαϊκή Σύμβαση) και από το Διεθνές Σύμφωνο περί των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων, της 19ης Δεκεμβρίου 1966 (*Recueil des traités*, vol. 999, σ. 171), (στο εξής: το Διεθνές Σύμφωνο). Έτσι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματα της υπερασπίσεως.

19 Προς εξέταση του βασίμου του λόγου αυτού πρέπει να υπομνηστεί ότι, όπως έχει ήδη κρίνει το Δικαστήριο με την απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980 (προαναφερθείσα), ο σκοπός των εξουσιών τις οποίες παρέχει στην Επιτροπή ο κανονισμός αριθ. 17 συνίσταται στο να της παρασχεθεί η δυνατότητα να επιτελεί την αποστολή που της έχει ανατεθεί από τη Συνθήκη ΕΟΚ, δηλαδή να μεριμνά για την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού στην κοινή αγορά. Όπως προκύπτει από το τέταρτο εδάφιο του προοιμίου της Συνθήκης, το άρθρο 3, στοιχείο στ), και τα άρθρα 85 και 86, οι κανόνες αυτοί αποσκοπούν στην αποφυγή της νοθεύσεως του ανταγωνισμού σε βάρος του γενικού συμφέροντος, των κατ' ιδίαν επιχειρήσεων και των καταναλωτών. Έτσι, η άσκηση των εξουσιών, τις οποίες παρέχει στην Επιτροπή ο κανονισμός αριθ. 17, συμβάλλει στη διατήρηση, σύμφωνα με τους ορισμούς της Συνθήκης, του ελεύθερου ανταγωνισμού τον οποίο υποχρεούνται να σέβονται οι επιχειρήσεις.

20 Η απαραίτητη για την εφαρμογή των άρθρων 85 και 86 κανονιστική ρύθμιση που θέσπισε το Συμβούλιο περιλαμβάνει δύο διαδοχικές, αλλά σαφώς διακρινόμενες, διαδικασίες· μία προκαταρκτική διαδικασία έρευνας και μια δεύτερη, με δυνατότητα εκατέρωθεν προβολής απόψεων, η οποία αρχίζει με την ανακοίνωση των αιτιάσεων.

21 Η προκαταρκτική διαδικασία έρευνας έχει ως μόνο σκοπό να παρασχεθεί η δυνατότητα στην Επιτροπή να συλλέξει τις πληροφορίες και τα έγγραφα που είναι απαραίτητα για τη διαπίστωση μιας συγκεκριμένης πραγματικής και νομικής καταστάσεως (απόφαση της 26ης Ιουνίου 1980, προαναφερθείσα).

22 Προς τούτο ο κανονισμός αριθ. 17 παρέσχε στην Επιτροπή ευρείες εξουσίες προς διεξαγωγή ερευνών και υπέβαλε στις επιχειρήσεις την υποχρέωση συνεργασίας στις ερευνητικές ενέργειες.

23 Έτσι, το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού αριθ. 17, επιτρέπει στην Επιτροπή να συγκεντρώνει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες από τις επιχειρήσεις και της παρέχει τη δυνατότητα, κατά την παράγραφο 5, να ζητεί αυτές τις πληροφορίες με απόφασή της, εάν η επιχείρηση δεν τις παρέχει ή τις παρέχει κατά τρόπο ελλιπή.

24 Όταν η Επιτροπή θεωρεί ότι τα στοιχεία που συνέλεξε με τον τρόπο αυτό το δικαιολογούν, απευθύνει στην οικεία επιχείρηση ανακοίνωση των αιτιάσεων, με την οποία αρχίζει έτσι η προβλέπουσα τη δυνατότητα εκατέρωθεν προβολής απόψεων διαδικασία, η οποία διέπεται από τον κανονισμό 99/63 της Επιτροπής, της 25ης Ιουλίου 1963, περί των αποφάσεων που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 37).

25 Στο πλαίσιο αυτής της κατ' αντιμωλία διαδικασίας, το άρθρο 19 του κανονισμού αριθ. 17 και ο κανονισμός 99/63 προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι η ενδιαφερόμενη επιχείρηση έχει το δικαίωμα να αναπτύξει εγγράφως και, ενδεχομένως, προφορικώς τις απόψεις της επί των αιτιάσεων που της προσάπτονται (βλέπε επίσης απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1979, Hoffmann-La Roche, 85/76, Rec. 1979, σ. 461, και απόφαση της 7ης Ιουνίου 1983, Musique Diffusion και λοιποί, 100 έως 103/80, Συλλογή 1983, σ. 1825). Στην απόφαση που ενδεχομένως θα εκδώσει η Επιτροπή μετά το πέρας της διαδικασίας δεν δικαιούται να βασιστεί παρά μόνο στις αιτιάσεις ως προς τις οποίες η επιχείρηση είχε τη δυνατότητα να εκθέσει τις απόψεις της.

26 Κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής διαδικασίας έρευνας, ο κανονισμός αριθ. 17 παρέχει ρητώς στην επιχείρηση, σε βάρος της οποίας διεξάγεται έρευνα, ορισμένες μόνο ειδικές εγγυήσεις. Έτσι, απόφαση με την οποία ζητείται η παροχή πληροφοριών μπορεί να εκδοθεί μόνο αφού έχει προηγουμένως υποβληθεί σχετική αίτηση που δεν απέφερε αποτελέσματα. Επίσης, δεν μπορεί να ληφθεί απόφαση καθορίζουσα το οριστικό ποσό προστίμου ή χρηματικής ποινής, σε περίπτωση που η οικεία επιχείρηση δεν παρέχει τις ζητούμενες με την απόφαση πληροφορίες, παρά μόνο αφού παρασχεθεί στην εν λόγω επιχείρηση η δυνατότητα να καταστήσει γνωστή την άποψή της.

27 Αντιθέτως, ο κανονισμός αριθ. 17 δεν παρέχει στην επιχείρηση, για την οποία διεξάγεται έρευνα, το δικαίωμα να αποφύγει τη διεξαγωγή της με την αιτιολογία ότι η έρευνα αυτή θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα την αποκάλυψη παραβάσεως εκ μέρους της των κανόνων του ανταγωνισμού. Της επιβάλλει, αντιθέτως, την υποχρέωση να συνεργαστεί ενεργώς, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οφείλει να θέσει στη διάθεση της Επιτροπής όλα τα ζητούμενα με την έρευνα πληροφοριακά στοιχεία.

28 Καθώς λοιπόν ο κανονισμός αριθ. 17 δεν αναγνωρίζει ρητά το δικαίωμα του εξεταζομένου να αρνηθεί να απαντήσει σε ερωτήσεις, πρέπει να εξεταστεί εάν και σε ποιο βαθμό οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, αναπόσπαστο μέρος των οποίων αποτελούν τα θεμελιώδη δικαιώματα και υπό το φως των οποίων πρέπει να ερμηνεύονται όλα τα κείμενα του κοινοτικού δικαίου, επιβάλλουν, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα, την αναγνώριση του δικαιώματος των εταιρειών να αρνηθούν να παράσχουν πληροφορίες που μπορούν να χρησιμεύσουν στην απόδειξη, σε βάρος εκείνου ο οποίος τις παρέσχε, της διαπράξεως παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού.

29 Γενικά οι έννομες τάξεις των κρατών μελών δεν αναγνωρίζουν το δικαίωμα του εξεταζομένου να αρνηθεί να καταθέσει στοιχεία σε βάρος του εαυτού του, παρά μόνο στα φυσικά πρόσωπα που κατηγορούνται για τη διάπραξη παραβάσεως στο πλαίσιο ποινικής διώξεως. Από συγκριτική ανάλυση των εθνικών δικαίων δεν μπορεί να συναχθεί επομένως η ύπαρξη μιας τέτοιας κοινής στα δίκαια των κρατών μελών αρχής υπέρ των νομικών προσώπων και όσον αφορά τις παραβάσεις οικονομικού χαρακτήρα, ιδίως στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού.

30 Όσον αφορά το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι μπορεί να το επικαλεστεί μια επιχείρηση σε βάρος της οποίας διεξάγεται έρευνα στο πλαίσιο του δικαίου περί ανταγωνισμού, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι δεν προκύπτει, ούτε από το γράμμα του ούτε από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ότι η διάταξη αυτή αναγνωρίζει το δικαίωμα του εξεταζομένου να αρνηθεί να καταθέσει στοιχεία σε βάρος του εαυτού του.

31 Το άρθρο 14 του Διεθνούς Συμφώνου, το οποίο αναγνωρίζει, πέραν του τεκμηρίου αθωότητας, στην παράγραφο 3, στοιχείο g), το δικαίωμα του εξεταζομένου να μην υποχρεώνεται να καταθέτει στοιχεία σε βάρος του εαυτού του ή να ομολογεί την ενοχή του, αφορά μόνο τα άτομα που κατηγορούνται για τη διάπραξη ποινικής παραβάσεως στο πλαίσιο δικαστικής διώξεως και, επομένως, δεν αφορά τις έρευνες στον τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού.

32 Πρέπει εντούτοις να εξεταστεί αν απορρέουν ορισμένοι περιορισμοί της εξουσίας προς διεξαγωγή ερευνών της Επιτροπής κατά τη διάρκεια της προκαταρκτικής έρευνας από την ανάγκη που υπάρχει προς διασφάλιση των δικαιωμάτων της υπερασπίσεως, που θεωρείται από το Δικαστήριο ως θεμελιώδης αρχή της κοινοτικής έννομης τάξης (απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1983, Michelin, 322/82, Συλλογή 1983, σ. 3461, σκέψη 7).

33 Επ' αυτού το Δικαστήριο έκρινε πρόσφατα με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1989 (Hoechst κατά Επιτροπής, 46/87 και 227/88, Συλλογή 1989, σ. 2859, σκέψη 15) ότι, ναι μεν πρέπει να μη θίγονται τα δικαιώματα της υπερασπίσεως στις διοικητικές διαδικασίες οι οποίες ενδέχεται να καταλήξουν στην επιβολή κυρώσεων, εκείνο όμως που έχει σημασία είναι να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ανεπανόρθωτης προσβολής των δικαιωμάτων αυτών στο πλαίσιο της προκαταρκτικής έρευνας, η οποία μπορεί να έχει καθοριστικό χαρακτήρα για την απόδειξη παρανόμων ενεργειών των επιχειρήσεων που μπορούν να επισύρουν την ευθύνη τους. Συνεπώς, ορισμένα δικαιώματα της υπερασπίσεως αφορούν μόνο τις διαδικασίες κατά τις οποίες υφίσταται η δυνατότητα εκατέρωθεν προβολής απόψεων, οι οποίες αρχίζουν με την ανακοίνωση των αιτιάσεων, άλλα όμως πρέπει να γίνονται σεβαστά ήδη από τη φάση της προκαταρκτικής έρευνας.

34 Επομένως, ναι μεν η Επιτροπή δικαιούται, για να διαφυλάξει την πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 11, παράγραφοι 2 και 5, του κανονισμού αριθ. 17, να υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να παρέχουν όλες τις απαραίτητες πληροφορίες που αναφέρονται σε πραγματικά περιστατικά των οποίων έχει λάβει γνώση και να της προσκομίζουν, εν ανάγκη, τα σχετικά έγγραφα που κατέχουν, έστω και αν αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αποδειχθεί, σε βάρος των ιδίων ή άλλων επιχειρήσεων, συμπεριφορά που προσβάλλει τον ελεύθερο ανταγωνισμό, δεν μπορεί όμως να θίγει τα δικαιώματα υπερασπίσεως των επιχειρήσεων με απόφαση περί αιτήσεως παροχής πληροφοριών.

35 Έτσι, η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλλει στις επιχειρήσεις την υποχρέωση να δίδουν σε ερωτήσεις απαντήσεις από τις οποίες θα αποδεικνυόταν η ύπαρξη παραβάσεως, με την απόδειξη της οποίας βαρύνεται η ίδια η Επιτροπή.

36 Η εκτίμηση των ερωτήσεων στις οποίες η Επιτροπή υποχρέωσε την προσφεύγουσα να απαντήσει με την επίδικη απόφαση πρέπει να γίνει υπό το φως αυτών των κριτηρίων.

37 Οι σχετικές με τις συναντήσεις παραγωγών ερωτήσεις του σημείου Ι της εν λόγω αποφάσεως, οι οποίες αποσκοπούν μόνο στη συγκέντρωση ουσιαστικών διευκρινίσεων περί της πραγματοποιήσεως αυτών των συναντήσεων και της ιδιότητας των συμμετασχόντων, καθώς και η παράδοση των σχετικών εγγράφων τα οποία είχε στην κατοχή της η προσφεύγουσα, δεν επιδέχονται μομφή.

38 Οι σχετικές με τις τιμές ερωτήσεις του σημείου ΙΙ αφορούν, κατ' ουσίαν, τις πρωτοβουλίες που ανελήφθησαν με σκοπό τον καθορισμό και τη διατήρηση επιπέδων τιμών που να ικανοποιούν όλους όσους μετέσχαν στις συγκεντρώσεις. Ναι μεν αυτές οι ερωτήσεις δεν επιδέχονται μομφή, όσον αφορά την επιδίωξη της Επιτροπής να λάβει ουσιαστικές διευκρινίσεις σχετικά με το αντικείμενο και τον τρόπο με τον οποίο ενήργησε η επιχείρηση, τούτο όμως δεν ισχύει και για εκείνες που αφορούν το σκοπό των σχετικών ενεργειών της, καθώς και το στόχο που επιδίωκε με τις πρωτοβουλίες αυτές. Επ' αυτού, η ερώτηση 1, στοιχείο γ), με το οποίο ζητήθηκαν διευκρινίσεις για κάθε « εναρμονισμένη ενέργεια που ενδεχομένως εξετάστηκε ή αποφασίστηκε προς υποστήριξη των πρωτοβουλιών αυτών σε ζητήματα τιμών », είναι ικανό να αποτελεί επιβολή υποχρεώσεως στην προσφεύγουσα να ομολογήσει τη συμμετοχή της σε συμφωνία η οποία έχει ως σκοπό τον καθορισμό των τιμών πωλήσεως, τέτοιας φύσεως ώστε να παρεμποδίσει ή να περιορίσει τον ανταγωνισμό ή να δηλώσει ότι είχε την πρόθεση να πραγματοποιήσει αυτόν το σκοπό.

39 Το ίδιο πρέπει να λεχθεί για τις ερωτήσεις 1 και 2 του σημείου ΙΙΙ, αναφορικά με τις ποσοστώσεις, τους στόχους ή την κατανομή μεταξύ των παραγωγών. Ζητώντας να της γνωστοποιηθούν « οι λεπτομέρειες εφαρμογής κάθε συστήματος ή μεθόδου βάσει της οποίας κατέστη δυνατό να καθοριστούν στόχοι πωλήσεως ή ποσοστώσεως για κάθε έναν από τους συμμετέχοντες » και την περιγραφή « κάθε μεθόδου βάσει της οποίας κατέστη δυνατός ο έλεγχος, κάθε έτος, κάθε συστήματος καθορισμού στόχων εκφραζομένων κατ' όγκο ή ποσόστωση », η Επιτροπή επιχείρησε να αποσπάσει από την προσφεύγουσα ομολογία περί της συμμετοχής της σε συμφωνία η οποία είχε ως σκοπό τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή της διαθέσεως στο εμπόριο ή την κατανομή των αγορών.

40 Δεν μπορεί όμως να διατυπωθεί μια τέτοια αιτίαση όσον αφορά την ερώτηση 3, σημείο ΙΙΙ, η οποία αφορά τις πληροφορίες που κοινοποιήθηκαν από την επιχείρηση στους άλλους παραγωγούς αναφορικά με τον όγκο της παραγωγής και των πωλήσεων

του οικείου προϊόντος, καθώς και όσον αφορά τις ερωτήσεις του σημείου IV περί των εκθέσεων και των στατιστικών που είχαν αποσταλεί στην εταιρεία Fides, ερωτήσεις οι οποίες αποσκοπούν μόνο στη συλλογή ουσιαστικών διευκρινίσεων περί της λειτουργίας του συστήματος ανταλλαγής πληροφοριών και στατιστικών.

41 Το συμπέρασμα είναι ότι η Επιτροπή υποχρεώνοντας την επιχείρηση στην οποία απευθυνόταν η απόφασή της, με τις ερωτήσεις του σημείου II 1, στοιχείο γ), και III 1 και 2 της αιτήσεως παροχής πληροφοριών, να ομολογήσει ότι διέπραξε παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσέβαλε τα δικαιώματα της υπερασπίσεως της προσφεύγουσας.

42 Επομένως, πρέπει να ακυρωθεί η επίδικη απόφαση όσον αφορά τις ερωτήσεις του σημείου II,1 στοιχείο γ) και III 1 και 2, κατά τα λοιπά δε να απορριφθεί η προσφυγή.

Επί των δικαστικών εξόδων

43 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 3, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Εντούτοις, σύμφωνα με την παράγραφο 3, πρώτο εδάφιο, του ίδιου άρθρου, το Δικαστήριο μπορεί να συμψηφίσει τα έξοδα, εν όλω ή εν μέρει, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων. Δεδομένου ότι και οι δύο διάδικοι ηττήθηκαν εν μέρει, τα δικαστικά έξοδα πρέπει να συμψηφιστούν.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Ακυρώνει την απόφαση IV/31.866 της Επιτροπής, της 9ης Νοεμβρίου 1987, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 11, παράγραφος 5, του κανονισμού αριθ. 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ, όσον αφορά τις ερωτήσεις των σημείων II 1, στοιχείο γ), και III 1 και 2.

2) Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.

3) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Due Slynn Schockweiler Zuleeg

Koopmans Mancini Joliet Moitinho de Almeida

Rodríguez Iglesias Grévisse Díez de Velasco

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 18 Οκτωβρίου 1989.

Ο γραμματέας
J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος
O. Due